

Nr 192

Utlåtande i anledning av väckt motion om befrielse för kontoristen L.-E. Larsson från viss återbetalningsskyldighet å värnpliktslån.

(5:e avd.)

I en inom andra kammaren av herr *von Friesen* väckt motion (II: 37) har hemställts, att riksdagen måtte befria kontoristen Lars-Edvin Larsson från honom åliggande återbetalningsskyldighet å värnpliktslån med det belopp, som återstår att betala efter den 1 januari 1955.

I fråga om motiveringen för ifrågavarande förslag får utskottet hänvisa till motionen.

Över förevarande motion har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, utlåtanden avgivits av försvarets socialbyrå och statskontoret.

Försvarets socialbyrå har anfört följande.

De närmare omständigheterna i samband med Larssons låneansökan och förhållandena för tid närmast därefter torde framgå av försvarets socialbyrås här i avskrift fogade skrivelse den 14 september 1953 till Överståthållarämbetet. Genom utslag av Göteborgs rådhusrätt den 28 september 1953 i lagsökningsmålet mot Larsson fann rådhusrätten Larsson icke hava visat fog för sin invändning att han icke, då han undertecknade fordringshandlingen (skuldförbindelsen för värnpliktslånet), förstod att han var skyldig att återbetala pengarna.

I en den 21 oktober 1953 dagtecknad skrift hemställde Larsson hos Kungl. Maj:t att bli befriad från betalningsskyldigheten för lånet. Larssons dåvarande ekonomiska förhållanden synas bäst framgå av härtill i avskrift fogade, den 24 november 1953 dagtecknade, av familjebidragsnämnden i Göteborg på av socialbyrå gjord hemställan verkställda utredning, ävensom av här likaledes i avskrift bifogade den 1 december 1953 av Riksförsäkringsanstalten lämnade redogörelse för de ersättningar, som utgått till Larsson.

Genom beslut den 19 mars 1954 fann Kungl. Maj:t icke skäl medgiva avskrivning av Larssons värnpliktslån.

I syfte att erhålla en aktuell bild av Larssons nuvarande förhållanden har familjebidragsnämnden i Göteborg på av socialbyrå gjord hemställan inkommit med här i avskrift bifogade, den 10 november 1955 dagtecknade utredning.

Enligt socialbyråns uppfattning föreligga i ärendet icke sådana särskilda förhållanden, som böra föranleda att värnpliktslånet i anledning av förevarande motion avskrivs.

Ur socialbyråns omförmälda skrivelse till överståthållarämbetet den 14 september 1953 må följande återgivas.

Vad först beträffar händelseförloppet i samband med låneansökan synes Larssons beskrivning härav icke vara den riktiga. Av handlingarna i ärendet framgår sålunda, att Larsson, sedan han den 20 augusti 1947 på eget initiativ påbörjat studier vid Stockholms Tekniska Institut och till stiftelsen Kungafonden Med folket för fosterlandet ingivit ansökan om bidrag till studiekostnaderna, hänvisats söka kontakt med dåvarande Arbetsberedningskontoret i Stockholm för erhållande av eventuell arbetsvård i form av utbildning på statens bekostnad. Med hänsyn till att Larsson enligt riksförsäkringsanstaltens dåmera meddelade beslut för tid efter den 15 april 1947 ej ansetts ha sådan nedsättning av arbetsförmågan (ej 10 procent) på grund av sina under militärtjänstgöring år 1945 ådragna knäskador att ersättning enligt militärsättningsförordningen härför kunde utgå samt till att Larsson före påbörjandet av studierna utan tvingande skäl slutat en efter militärtjänstgöringens upphörande den 31 mars 1947 innehavd kontoristanställning, fann emellertid arbetsvårdsmyndigheten ej skäl föreligga för beviljande av utbildningsbidrag. Larsson hänvisades i stället att för sina studier söka värnpliktslån, som Försvarets socialbyrå, bland annat med hänsyn till att Larsson på grund av ådragna kroppsskador nödgats sluta sin anställning som furir, genom beslut den 17 oktober fann skäl bevilja med 5 000 kronor. Larssons uppgifter beträffande av härvarande assistenten Hans G. Nilsson erhållna upplysningar om lånets karaktär synas icke kunna överensstämma med verkliga förhållandet.

Att Larsson varit medveten om att värnpliktslån skall återbetalas torde få anses klarlagt av att hans dels i sin låneansökan anhöll att få påbörja amorteringen av lånet ett år efter studiernas avslutande, dels ock i skrivelse den 26 september 1948, då han begärde att få disponera återstående låne-medel för annat ändamål — studier vid Filip Holmqvists handelsinstitut i Göteborg — till vilket socialbyrån genom beslut den 6 oktober 1948 lämnade sitt medgivande, bland annat anförde följande: »I fall försvarets socialbyrå uppsäger detta lån nu så har Ni samtidigt hindrat mig för att fullfölja min utbildning. I sådant fall så kan Ni ej få tillbaka några pengar från lånet eftersom jag ej har något yrke och ej heller kan taga vilket arbete som helst.»

Såsom stöd för uppfattningen att i sak oriktig uppfattning om värnpliktslånets karaktär ej bibragts Larsson må vidare åberopas, att Larsson i skrivelse den 8 juni 1950 anhöll om anstånd med återbetalningen av lånet men ifrågasatte om det vore rätt, att han, som på grund av den ådragna skadan dels nödgats taga avsked från sin militära anställning, dels ock gått miste om arbetsinkomst, dessutom skulle betala 5 000 kronor för sin skolutbildning. Av familjebidragsnämndens i Göteborgs stad häröver avgivna yttrande framgick, bland annat, att Larsson förklarar sig vid tiden för den gjorda framställningen ha varit nedstämd av de många årens bekymmer till följd av ådragna kroppsskadan, att han hade värk och krampanfall i sina knän och, när det vore som värst, knappast kunde gå, samt att han önskade få påbörja amorteringen den 1 januari 1952 med månatliga belopp, som han under hösten 1951 närmare önskade angiva. Socialbyrån medgav genom beslut den 19 juli 1950, att lånet finge återbetalas med 75 kronor för månad med början den 1 oktober 1951.

Av vad som anförts torde framgå, att Larssons numera deklarerade uppfattning om lånets karaktär saknar stöd i tidigare upplysningar eller uppgifter.

I den i socialbyråns utlåtande åberopade skrivelsen den 24 november 1953 från Göteborgs familjebidragsnämnd upplystes bl. a. följande.

Larsson hade sedan den 1 november 1950 anställning som kalkylator hos AB Robert Ditzinger; bruttolönen syntes ha utgjort 660 kronor för månad. Larssons hustru hade anställning hos en advokatfirma med en månadslön av 600 kronor. Ett av hustrun upplånat kapital å 7 000 kronor hade återbetalats med månatliga amorteringar. De upplånade medlen hade enligt uppgift använts till inköp av andelar för 6 000 kronor i en bostadsförening, i vars hus makarna bebodde en tvårumslägenhet. Makarna hade förtecknat sina skulder, vilka uppgått till 3 200 kronor, inkl. resterande del av bostättningssskuld och återstående del att erlægga å en handelsgymnasiekurs pr korrespondens, som mannen genomgick hos Hermods.

Av den i socialbyråns utlåtande omförmälda redogörelsen från *riksförsäkringsanstalten* rörande de ersättningar, som utgått till Larsson, framgår att sjukpenning resp. livränta utgått till honom under tiden den 1 april 1947—den 30 juni 1949, sjukpenning efter med 100 procent nedsatt arbetsförmåga och livränta efter en med högst 25 och lägst 10 procent nedsatt arbetsförmåga.

Av den i socialbyråns utlåtande åberopade, den 10 november 1955 dagtecknade *utredningen från familjebidragsnämnden i Göteborg* inhämtas följande.

Enligt uppgift från AB Robert Ditzingers stockholmskontor är låntagarens månadslön sedan 1/8 1955 850 kronor; den var vid årsskiftet 750 kronor. Under 1954 var låntagaren sjuk 69 dagar, under 1955 hittills 5 sjukdagar. Lön vid sjukdom utgår efter sjukkassans normer.

Från Riksförsäkringsanstalten har inhämtats att låntagaren sedan den 30 juni 1949 icke uppburit någon ersättning därifrån.

Låntagarens hustru har den 15 februari 1955 slutat sin anställning hos advokat. Hennes månadslön var 600 kronor. Enligt advokaten står fru Larssons plats öppen för henne. Ingen överenskommelse om återanställning, men när barnet vuxit upp kan det tänkas, att hon kommer tillbaka. Sedan hon slutat har hon hjälpt till tre kvällar och när deklaraionsarbetet och redovisningar för dödsbon etc., som hon känner väl till, kommer i början på nästa år skall hon försöka hjälpa till en tid, varunder en syster till henne skulle sköta barnet. Det är synd om hennes man — »vemodigt se honom, han är svag». Enligt uppbördsverket har å hennes preliminärskattsedel vid första uppbördsterminen inbetalats 100 kronor, därefter har anteckning gjorts om att hon i fortsättningen ämnar förbli hemmafru.

Enligt uppgift från vederbörande pastorsämbete har i makarnas äktenskap den 22 mars 1955 fötts en dotter.

Makarna ha av inkomstkällan tjänst sist taxerats enligt nedan:

Mannen:	1954	1955
Br.	8 313: —	8 401: —
St.	7 216: —	7 290: —
K.	8 070: —	8 140: —
Hustrun:	1954	1955
Br.	6 995: —	6 300: —
St.	5 740: —	5 150: —
K.	6 330: —	5 790: —

När låntagarens förhållanden år 1953 sist voro föremål för undersökning bodde han i en fastighet tillhörig en bostadsförening, i vilken hans hustru inköpt andelar för 6 000 kronor. Enligt Uppbördsverket har låntagaren den 4 februari 1954 flyttat till annan stadsdel. Vid samtal med hustrun till ordföranden i nämnda förening har erfarits, att dessa makar för 6 000 kronor plus gjorda amorteringar inköpt låntagarens hustrus andelar i föreningen och nu bebo låntagarens förra tvårumslägenhet. Denna, som är rätt stor, 56 kvm, kostar nu inalles 167 kronor för månad. Den så att säga insatsen för lägenheten är relativt hög, enär andelarna i föreningen från början ägts av en byggmästare, som gjorde konkurs. Låntagaren hade genom bostadsförmedlingen erhållit en tvårumslägenhet i en H.S.B.-fastighet, men hans nya lägenhet torde icke vara så stor som hans förra. Orsaken till att låntagaren flyttade var icke känd. Det uppgavs, att han »hade dålig mage och magsår — kunde ligga flera veckor — även å Sahlgrenska».

Det är nämnden bekant, att låntagaren, sedan intagningen 1949 å Sahlgrenska sjukhusets neurologiska avdelning, varit intagen å detta sjukhus 26—30/11 1953 och 8—16/7 1954 för bukbesvär och misstänkt blindtarm. Vid senaste tillfället hade han även haft besvär från knäna.

Enligt uppgift från en HSB:s Bostadsrättsförening har låntagaren i en bostadsrättslägenhet om två rum och kök insatt ca 1 640 kronor. Månadsavgiften inklusive bränsletillägg är ca 170 kronor.

I nämndens yttrande 24/11 1953 omnämndes, att låntagaren hade att betala å en handelsgymnasiekurs hos Hermods. Institutet har meddelat, att låntagaren år 1951 tecknat sig för en merkantil-teknisk gymnasiekurs. Den ändrades i januari 1952 till en handelsgymnasiekurs på folkskolans grund. Låntagaren har icke läst mycket på denna (och föregående) kurs. Sista gången låntagaren sände in lösningar var i juli 1954. Han har betalat hela kursen med 1 391 kronor, därvid sista inbetalningen skedde under mars månad detta år.

Statsskontoret, som tagit del av från socialbyrån erhållna handlingar rörande ifrågavarande låneärende, har icke funnit anledning föreligga för ett medgivande till avskrivning av lånet. Spörsmålet om lånets avskrivning har icke syntts ämbetsverket ha kommit i annat läge än då ärendet den 19 mars 1954 var föremål för Kungl. Maj:ts prövning och framställningen härom lämnades utan bifall.

Utskottet. Rörande de närmare omständigheterna i samband med Larssons låneansökan och förhållandena för tiden därefter får utskottet hänvisa till de ovan intagna redogörelserna i ämnet; av dessa framgår även makarna Larssons ekonomiska omständigheter.

Såsom utredningen ger vid handen, har frågan om befrielse för Larsson från återbetalningsskyldighet å ifrågavarande värnpliktslån varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning. I utlåtande över en av Larsson i oktober 1953 gjord ansökan om befrielse från betalningsskyldighet anförde försvarets socialbyrå under hänvisning till makarna Larssons ekonomiska förhållanden, att en avskrivning av statsverkets fordran å honom icke syntes böra ifrågakomma. Även överståthållarämbetet avstyrkte framställningen med hänsyn till Larssons ekonomi. Genom beslut den 19 mars 1954 avslag Kungl. Maj:t framställningen.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit och då — såsom de nu hörda myndigheterna även ansett — några nya omständigheter icke tillkommit, som skulle kunna motivera ett eftergivande av betalningsskyldigheten för Larsson, hemställer utskottet,

att motionen II: 37 icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 6 december 1955

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Iwar Anderson, Näs-gård, Leander, Boman, fröken Andersson, herrar Näsström, Pålsson, Sundelin, Gustaf Andersson, Einar Persson, Erik Svedberg, Axel Andersson, Holmqvist och Rikard Svensson; samt

från andra kammaren: herrar Ward, Ståhl, Rubbestad, Åkerström, fröken Elmén, herrar Persson i Växjö, Nihlfors, Svensson i Alingsås, Gustafsson i Stockholm, Cassel, Hansson i Skegrie, Blidfors, Löfroth, Almgren och Hjalmarson.